

Sprawa C-187/20

Streszczenie wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym zgodnie z art. 98 § 1 regulaminu postępowania przed Trybunałem Sprawiedliwości

Data wpływu:

28 kwietnia 2020 r.

Oznaczenie sądu odsyłającego:

Landgericht Ravensburg (Niemcy)

Data wydania postanowienia o wystąpieniu z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym:

31 marca 2020 r.

Strona powodowa:

JL

DT

Strona pozwana:

BMW Bank GmbH

Volkswagen Bank GmbH

Przedmiot postępowania głównego

Umowa o kredyt konsumencki – Obowiązkowe informacje – Dyrektywa 2008/48/WE – Prawo do odstąpienia od umowy – Wskazanie na możliwość skorzystania z procedury pozasądowego rozstrzygnięcia sporów – Utrata prawa do odstąpienia od umowy – Nadużycie prawa

Przedmiot i podstawa prawna odesłania prejudycjalnego

Wykładnia prawa Unii, art. 267 TFUE

Pytania prejudycjalne

1. Czy art. 10 ust. 2 lit. a) dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/48/WE z dnia 23 kwietnia 2008 r. w sprawie umów o kredyt konsumencki oraz uchylającej dyrektywę Rady 87/102/EWG (zwanej dalej „dyrektywą 2008/48/WE”) należy interpretować w ten sposób, że rodzaj kredytu powinien wskazywać w stosownych przypadkach, że dana umowa jest umową o kredyt wiązany lub umową o kredyt na czas określony?
2. Czy art. 10 ust. 2 lit. d) dyrektywy 2008/48/WE należy interpretować w ten sposób, że w przypadku umów o kredyt wiązany na sfinansowanie nabywanego towaru, gdy kwota kredytu jest wypłacana sprzedawcy, warunki dokonywania wypłat kredytu powinny wskazywać, że kredytobiorca jest zwolniony z obowiązku zapłaty ceny w wysokości wypłaconej kwoty i że sprzedawca musi mu wydać nabywany towar, o ile cena została zapłacona w całości?
3. Czy art. 10 ust. 2 lit. l) dyrektywy 2008/48/WE należy interpretować w ten sposób, że
 - a) należy podać stopę oprocentowania dla odsetek za opóźnienie obowiązującą w chwili zawarcia umowy o kredyt wyrażoną jako wartość bezwzględna, a przynajmniej, iż należy podać tak wyrażoną obowiązującą stopę referencyjną (w tym przypadku stopę bazową zgodnie z § 247 BGB – niemieckiego kodeksu cywilnego), z której wynika obowiązująca stopa oprocentowania dla odsetek za opóźnienie poprzez dodanie odpowiedniej wartości (w tym przypadku pięciu punktów procentowych zgodnie z § 288 ust. 1 zdanie drugie BGB)?
 - b) mechanizm dokonywania zmian stopy oprocentowania dla odsetek za opóźnienie musi być konkretnie określony, a przynajmniej należy wskazać przepisy krajowe, z których wynikają zmiany stopy oprocentowania dla odsetek za opóźnienie (§ 247, § 288 ust. 1 zdanie drugie BGB)?
4. a) Czy art. 10 ust. 2 lit. r) dyrektywy 2008/48/WE należy interpretować w ten sposób, że w umowie o kredyt należy podać konkretną, zrozumiałą dla konsumenta metodę obliczania rekompensaty należnej w przypadku przedterminowej spłaty pożyczki, tak aby konsument mógł przynajmniej w przybliżeniu obliczyć wysokość rekompensaty należnej w przypadku wcześniejszego wypowiedzenia umowy?
 - b) [na wypadek udzielenia odpowiedzi twierdzącej na pytanie 4 a)]

Czy art. 10 ust. 2 lit. r) i art. 14 ust. 1 zdanie drugie dyrektywy 2008/48/WE stoją na przeszkodzie krajowemu uregulowaniu prawnemu, które w przypadku niepełnych informacji w rozumieniu art. 10 ust. 2 lit. r) dyrektywy 2008/48/WE przewiduje, że termin do odstąpienia rozpoczyna bieg mimo wszystko z chwilą zawarcia umowy, a jedynie kredytodawcy nie przysługuje roszczenie o rekompensatę za przedterminową spłatę kredytu?

5. Czy art. 10 ust. 2 lit. s) dyrektywy 2008/48/WE należy interpretować w ten sposób, że
- a) w umowie o kredyt należy również podać określone w prawie krajowym prawa stron do wypowiedzenia umowy, w szczególności także prawo pożyczkobiorcy do wypowiedzenia z ważnego powodu na podstawie § 314 BGB umowy pożyczki zawartej na czas określony oraz że przepis, w którym jest uregulowane to prawo do wypowiedzenia, musi być wyraźnie wskazany?
 - b) [na wypadek udzielenia odpowiedzi przeczącej na pytanie 5 a)]:
nie stoi on na przeszkodzie krajowemu uregulowaniu prawnemu przewidującemu, że wskazanie szczególnego prawa do rozwiązania umowy zgodnie z prawodawstwem krajowym stanowi obowiązkową informację w rozumieniu art. 10 ust. 2 lit. s) dyrektywy 2008/48/WE?
 - c) w umowie o kredyt odnośnie do wszelkich praw do wypowiedzenia tej umowy należy wskazać przewidziane dla wykonania danego prawa termin do złożenia oświadczenia o wypowiedzeniu i formę takiego oświadczenia?
6. Czy art. 10 ust. 2 lit. t) dyrektywy 2008/48/WE należy interpretować w ten sposób, że istotne wymogi formalne dotyczące reklamacji lub odwołania w ramach pozasądowego postępowania reklamacyjnego lub odwoławczego muszą być podane do wiadomości w umowie kredytowej? Czy w tym zakresie niewystarczające jest odwołanie się do dostępnego w Internecie regulaminu pozasądowego postępowania reklamacyjnego lub odwoławczego?
7. Czy w wypadku umowy o kredyt konsumencki wykluczona jest możliwość podniesienia przez kredytodawcę zarzutu utraty prawa w odniesieniu do wykonania prawa do odstąpienia od umowy przez konsumenta zgodnie z art. 14 ust. 1 zdanie pierwsze dyrektywy 2008/48/WE,

a) jeśli część przewidzianych w art. 10 ust. 2 dyrektywy 2008/48/WE obowiązkowych informacji ani nie została prawidłowo wskazana w umowie o kredyt, ani następnie nie została prawidłowo udostępniona, w związku z czym termin do odstąpienia zgodnie z art. 14 ust. 1 dyrektywy 2008/48/WE nie rozpoczął biegu?

b) [na wypadek udzielenia odpowiedzi przeczącej na pytanie 7 a)]:

jeśli utrata prawa w decydującym stopniu opiera się na upływie czasu od chwili zawarcia umowy lub na całkowitym wykonaniu umowy przez obydwie strony lub na okoliczności, że kredytodawca dysponuje zwróconą kwotą kredytu, lub na zwrocie zabezpieczeń kredytu lub (w wypadku umowy kupna-sprzedaży powiązanej z umową o kredyt) na używaniu lub sprzedaży sfinansowanego towaru przez konsumenta, lecz w istotnym okresie i w chwili wystąpienia istotnych okoliczności konsument nie wiedział o nadal obowiązującym prawie do odstąpienia i nie był odpowiedzialny za ten brak wiedzy, a kredytodawca również nie mógł przyjąć, że konsument nie ma odpowiedniej wiedzy?

8. Czy w wypadku umowy o kredyt konsumencki wykluczona jest możliwość podniesienia przez kredytodawcę zarzutu nadużycia prawa w odniesieniu do wykonania prawa do odstąpienia przez konsumenta zgodnie z art. 14 ust. 1 zdanie pierwsze dyrektywy 2008/48/WE,

a) jeśli część przewidzianych w art. 10 ust. 2 dyrektywy 2008/48/WE obowiązkowych informacji ani nie została prawidłowo wskazana w umowie o kredyt, ani następnie nie została prawidłowo udostępniona, w związku z czym termin do odstąpienia zgodnie z art. 14 ust. 1 dyrektywy 2008/48/WE nie rozpoczął biegu?

b) [na wypadek udzielenia odpowiedzi przeczącej na pytanie 8 a)]:

jeśli nadużycie prawa w decydującym stopniu opiera się na upływie czasu od chwili zawarcia umowy lub na całkowitym wykonaniu umowy przez obydwie strony lub na okoliczności, że kredytodawca dysponuje zwróconą kwotą kredytu, lub na zwrocie zabezpieczeń kredytu lub (w wypadku umowy kupna-sprzedaży powiązanej z umową o kredyt) na używaniu lub sprzedaży sfinansowanego towaru przez konsumenta, lecz w istotnym okresie i w chwili wystąpienia istotnych okoliczności konsument nie wiedział o nadal obowiązującym prawie do odstąpienia i nie był odpowiedzialny za ten brak wiedzy,

a kredytodawca również nie mógł przyjąć, że konsument nie ma odpowiedniej wiedzy?

Powołane przepisy prawa Unii

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/48/WE z dnia 23 kwietnia 2008 r. w sprawie umów o kredyt konsumencki oraz uchylająca dyrektywę Rady 87/102/EWG (zwana dalej „dyrektywą 2008/48”), w szczególności art. 10 ust. 2 lit. a), d), l), r), s) i t)

Powołane przepisy krajowe

Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuche (ustawa wprowadzająca do niemieckiego kodeksu cywilnego, zwana dalej „EGBGB”), art. 247 § 3, § 6 i § 7

Bürgerliches Gesetzbuch (niemiecki kodeks cywilny, zwany dalej „BGB”), w szczególności § 242, § 247, § 288, § 314, § 355, § 356b, § 357, § 357a, § 358, § 492, § 495

Zwięzłe przedstawienie stanu faktycznego i przebiegu postępowania

- 1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym w sprawie C-187/20 dotyczy dwóch powiązanych ze sobą postępowań.
- 2 W stanie faktycznym, którego dotyczy postępowanie JL/BMW Bank, powód zawarł z BMW Bank umowę pożyczki na kwotę netto 24 401,84 EUR, przeznaczoną na nabycie pojazdu samochodowego do użytku prywatnego. W umowie nie określono bliżej rodzaju pożyczki. Dołączony do umowy standardowy europejski arkusz informacyjny dotyczący kredytu konsumenckiego, który stał się integralną częścią umowy, zawiera jedynie następujące informacje dotyczące rodzaju kredytu: „kredyt ratalny ze stałą miesięczną ratą i stałym oprocentowaniem”. W odniesieniu do wypłaty kwoty pożyczki umowa zawiera w pozycji „Ważne wskazówki” informację dla kredytobiorcy, że wypłata pożyczki na rzecz sprzedawcy następuje w momencie dostawy pojazdu.
- 3 W odniesieniu do stopy oprocentowania dla odsetek za opóźnienie umowa pożyczki zawiera następujące informacje: „Jeśli pożyczkobiorca opóźnia się [...] z dokonaniem płatności, odsetki za opóźnienie będą naliczane w wysokości pięciu punktów procentowych powyżej odpowiedniej stopy bazowej w skali roku. Stopa bazowa będzie każdorazowo ustalana na dzień 7 stycznia i 7 lipca danego roku i podawana do wiadomości przez Deutsche Bundesbank (niemiecki bank federalny) w Bundesanzeiger (niemieckim monitorze federalnym)”.
- 4 W odniesieniu do ewentualnej rekompensaty za przedterminową spłatę umowa pożyczki przewiduje: „W przypadku przedterminowej spłaty [...] bank może zażądać odpowiedniej rekompensaty zgodnie z § 502 BGB za szkodę

bezpośrednio związaną z wcześniejszą spłatą. Szkodę oblicza się zgodnie z ustalonymi przez Bundesgerichtshof (federalny trybunał sprawiedliwości) finansowo-matematycznymi warunkami ramowymi, które uwzględniają w szczególności poziom stóp procentowych, który w międzyczasie uległ zmianie, przepływy płatności pierwotnie uzgodnione w umowie pożyczki, zysk utracony przez bank, ryzyko i koszty administracyjne zaoszczędzone w wyniku wcześniejszej spłaty oraz koszty administracyjne związane z wcześniejszą spłatą (opłatę manipulacyjną)”.

- 5 W odniesieniu do możliwego wcześniejszego wypowiedzenia umowy pożyczki warunki umowy pożyczki stanowią co prawda, że prawo pożyczkobiorcy do wypowiedzenia umowy z ważnego powodu pozostaje nienaruszone. Nie wspomina się w nich jednak o istotnym przepisie § 314 BGB ani nie wskazuje na okoliczność, że wypowiedzenie na podstawie § 314 ust. 3 BGB musi zostać dokonane w odpowiednim terminie.
- 6 W odniesieniu do możliwości skorzystania z postępowania przed rzecznikiem w umowie pożyczki wskazuje się na możliwość kierowania sporów z bankiem do rozstrzygnięcia przez rzecznika banków prywatnych. Dalsze szczegóły reguluje „Regulamin rozstrzygania reklamacji klientów w niemieckim sektorze bankowym”, który jest udostępniany na życzenie lub z którym można się zapoznać na stronie internetowej Bundesverband der Deutschen Banken e. V. (zarejestrowanego federalnego związku banków niemieckich), www.bdb.de. Reklamację należy skierować w formie pisemnej do biura reklamacji klientów przy federalnym związku banków niemieckich.
- 7 Cena pojazdu wynosiła 23 500 EUR. Powód wpłacił sprzedawcy (salonowi samochodowemu) zaliczkę w wysokości 1000 EUR i sfinansował pozostałą kwotę w wysokości 22 500 EUR oraz trzy jednorazowe składki ubezpieczeniowe w łącznej wysokości 1901,84 EUR ze wspomnianej pożyczki. Pozwany skorzystał ze współpracy sprzedawcy jako pośrednika kredytowego przy przygotowaniu i zawarciu umowy pożyczki. W umowie pożyczki uzgodniono ponadto, że powód ma spłacić sumę pożyczki w wysokości 25 814,98 EUR (kwota netto pożyczki w wysokości 24 401,84 EUR plus odsetki w wysokości 1413,14 EUR) od dnia 5 maja 2017 r. w 47 równych miesięcznych ratach w wysokości 309,25 EUR każda oraz końcowej racie w wysokości 11 280 EUR, płatnej do dnia 5 kwietnia 2021 r. Pismem z dnia 13 czerwca 2019 r. powód cofnął swoje oświadczenie woli o zawarciu umowy pożyczki.
- 8 Powód twierdzi, że odstąpienie od umowy jest skuteczne, ponieważ termin do odstąpienia nie rozpoczął biegu z powodu błędów w treści obowiązkowych informacji. Powód wnosi o stwierdzenie, że w wyniku odstąpienia od dnia 13 czerwca 2019 r. nie jest już zobowiązany do zapłaty wynikających z umowy pożyczki z dnia 4 maja 2017 r. odsetek ani do zwrotu kapitału.
- 9 Pozwany uważa żądania pozwu za bezzasadne, ponieważ należycie przekazał powodowi wszystkie obowiązkowe informacje, a termin do odstąpienia od

umowy upłynął. Ponadto pozwany powołuje się na zarzut utraty prawa do odstąpienia i nadużycie prawa przy jego wykonaniu.

- 10 W postępowaniu w sprawie DT/Volkswagen Bank stan faktyczny jest zasadniczo taki sam jak w pierwszym opisanym wyżej postępowaniu. Również i w tym wypadku rodzaj pożyczki nie został szczegółowo opisany. Jednakże umowa pożyczki zawiera następującą informację na pierwszej stronie: „Do umowy mają zastosowanie także wymienione warunki pożyczki [...]”. W standardowych europejskich arkuszach informacyjnych, które otrzymał powód, podano następujące informacje dotyczące rodzaju kredytu: „Pożyczka z ratami annuitetowymi z zabezpieczonym prawem do zwrotu (stałe raty miesięczne i podwyższona rata końcowa)”. Jeśli chodzi o wypłatę kwoty pożyczki, umowa zawiera informację, że pożyczka ma być wypłacona sprzedawcy.
- 11 W odniesieniu do stopy oprocentowania dla odsetek za opóźnienie umowa pożyczki zawiera następujące informacje: „W wypadku wypowiedzenia umowy naliczymy Państwu ustawowe oprocentowanie dla odsetek za opóźnienie. Roczna stopa oprocentowania dla odsetek za opóźnienie wynosi 5 punktów procentowych powyżej odpowiedniej stopy bazowej”. Ponadto w udostępnionych powodowi „standardowych europejskich arkuszach informacyjnych dotyczących kredytu konsumenckiego” znajdują się następujące informacje: „Roczna stopa oprocentowania dla odsetek za opóźnienie wynosi 5 punktów procentowych powyżej odpowiedniej stopy bazowej. Stopa bazowa jest określana przez Deutsche Bundesbank i jest ustalana każdorazowo na dzień 1 stycznia i 7 lipca danego roku”.
- 12 W odniesieniu do ewentualnej rekompensaty należnej w przypadku przedterminowej spłaty umowa pożyczki zawiera m.in. następujące informacje: „Bank może żądać odpowiedniej rekompensaty za szkodę bezpośrednio związaną z wcześniejszą spłatą. Bank obliczy szkodę zgodnie z ustalonymi przez Bundesgerichtshof finansowo-matematycznymi warunkami ramowymi, które uwzględniają w szczególności poziom stóp procentowych, który w międzyczasie uległ zmianie, przepływy płatności pierwotnie uzgodnione w umowie pożyczki, zysk utracony przez bank, koszty administracyjne związane z wcześniejszą spłatą (opłatę manipulacyjną), jak również ryzyko i koszty administracyjne zaoszczędzone w wyniku wcześniejszej spłaty”.
- 13 Umowa pożyczki nie zawiera żadnego odniesienia do wynikającego z prawa krajowego uprawnienia pożyczkobiorcy do wypowiedzenia umowy pożyczki z ważnego powodu zgodnie z § 314 BGB. Nie podano również informacji o procedurze, którą należy zastosować w przypadku wypowiedzenia przez pożyczkobiorcę (w szczególności brak jest informacji o formie i terminie wypowiedzenia). Wyjaśniono jednak, pod jakimi warunkami pożyczkodawcy przysługuje prawo do wypowiedzenia umowy z ważnego powodu, choć nie podano, w jakiej formie ani jaki jest termin wypowiedzenia.

- 14 W odniesieniu do możliwości skorzystania z postępowania przed rzecznikiem wskazuje się również i w tym przypadku, że bank uczestniczy w prowadzonym przez konsumenckie biuro mediacyjne „Rzecznika Banków Prywatnych” (www.bankenombudsmann.de) postępowaniu służącemu rozwiązaniu sporu. Dalsze szczegóły reguluje „Regulamin rozstrzygania reklamacji klientów w niemieckim sektorze bankowym”, który jest udostępniany na życzenie lub z którym można zapoznać się na stronie internetowej pod adresem www.bankenverband.de. Reklamację należy skierować w formie tekstowej (np. w postaci listu, faksu, wiadomości elektronicznej) do biura reklamacji klientów przy Bundesverband deutscher Banken e. V.
- 15 W tym przypadku pożyczka miała zostać spłacona do dnia 1 kwietnia 2020 r. Odstąpienia dokonano pismem z dnia 12 stycznia 2019 r.
- 16 Powód twierdzi, że odstąpienie od umowy jest skuteczne, ponieważ termin do odstąpienia nie rozpoczął biegu z powodu błędów w treści obowiązkowych informacji. Powód żąda od pozwanego, aby po zwrocie przez niego zakupionego pojazdu pozwany zwrócił mu 43 raty pożyczki, które zostały zapłacone do dnia rozprawy, w łącznej wysokości 17 012,95 euro. Ponadto powód domaga się stwierdzenia, że nie jest zobowiązany ani do zapłaty odsetek, ani do zwrotu kapitału z tytułu umowy pożyczki. Dodatkowo powód żąda zwrotu poniesionych przez siebie kosztów zastępstwa w postępowaniu pozasądowym.
- 17 Pozwany powołuje się pomocniczo na swoje prawo zatrzymania z uwagi na przysługujące mu, jak twierdzi, roszczenie o zapłatę odsetek od pożyczki do czasu wydania pojazdu. Ponadto pozwany twierdzi, że powód musi zapłacić odszkodowanie za utratę wartości pojazdu, która wynika z korzystania z tego pojazdu przez powoda.

Zwięzłe przedstawienie uzasadnienia odesłania prejudycjalnego

- 18 Powodzenie obu pozwów zależy od tego, czy odstąpienie od umowy pożyczki w każdym z tych przypadków było skuteczne oraz czy w stosownym wypadku dany kredytodawca może powołać się na zarzut utraty prawa lub zarzut nadużycia prawa przy wykonywaniu prawa do odstąpienia.
- 19 Oświadczenie każdego z powodów o odstąpieniu od umowy było skuteczne, o ile w chwili złożenia oświadczenia o odstąpieniu od umowy nie upłynął jeszcze dwutygodniowy termin do odstąpienia określony w § 355 ust. 2 zdanie pierwsze BGB. Zgodnie z § 356b ust. 2 zdanie pierwsze BGB termin do odstąpienia nie zaczyna biec, jeśli w umowie kredytowej nie zostały zawarte w pełni obowiązkowe informacje wymagane zgodnie z § 492 ust. 2, art. 247 §§ 6–13 EGBGB. W takim przypadku zgodnie z § 356b ust. 2 zdanie drugie termin zaczyna biec dopiero wtedy, gdy te obowiązkowe informacje zostaną uzupełnione. W przedmiotowych postępowaniach należałoby przyjąć, że informacje obowiązkowe były niepełne w szczególności wtedy, gdy co najmniej

jedna z wymaganych informacji określonych w art. 10 ust. 2 lit. a), d), l), r), s) i t) dyrektywy 2008/48 nie została zawarta w umowie o kredyt zgodnie z przepisami.

- 20 Nawet jeśli w przedmiotowych postępowaniach zobowiązania umowne obu stron były już w dużej mierze wypełnione w momencie odstąpienia od umowy, odstąpienie od umowy było co do zasady nadal dopuszczalne, ponieważ prawo niemieckie nie przewiduje wygaśnięcia prawa do odstąpienia w przypadku umów kredytu konsumenckiego. Ustawodawca krajowy świadomie opowiedział się za nieograniczonym czasowo prawem do odstąpienia od umowy.
- 21 W przedmiotowych postępowaniach kredytodawcy mogą ewentualnie powołać się skutecznie na zarzut utraty prawa do wykonania prawa do odstąpienia od umowy lub zarzut nadużycia prawa przy wykonywaniu prawa do odstąpienia od umowy. Należy jednak zbadać, jakie warunki zgodnie z prawem Unii mają zastosowanie do zarzutu utraty prawa lub nadużycia prawa w przypadku wykonania prawa do odstąpienia od umowy na podstawie art. 14 ust. 1 zdanie pierwsze dyrektywy 2008/48.
- 22 W odniesieniu do poszczególnych pytań prejudycjalnych sąd odsyłający stwierdza, co następuje:
- 23 W przedmiocie pytania pierwszego: Dyskusyjne jest, jak należy rozumieć art. 10 ust. 2 lit. a) dyrektywy 2008/48, zgodnie z którym rodzaj kredytu powinien być określony w umowie kredytowej w sposób jasny i zwięzły. W krajowym orzecznictwie i literaturze udziela się różnych odpowiedzi na to pytanie. Zdaniem sądu odsyłającego istotne jest, w jaki sposób należy na nie odpowiedzieć w świetle prawa Unii.
- 24 Z jednej strony mogłaby wystarczyć wzmianka o spłacie w ratach i stałym oprocentowaniu. Bundesgerichtshof uważa tę interpretację dyrektywy 2008/48 za jedyną prawidłową, niepozostawiającą miejsca na uzasadnione wątpliwości. Z drugiej strony wykładnia systemowa mogłaby przemawiać za tym, że przy określaniu rodzaju kredytu należy również wskazać, że chodzi o umowę o kredyt wiązany, ponieważ art. 3 lit. n) dyrektywy 2008/48 definiuje umowy o kredyt wiązany jako szczególny rodzaj umów o kredyt, a jej art. 15 reguluje szczególne skutki prawne dotyczące umowy o kredyt wiązany. Z systematyki można by również wywnioskować, że należy wyraźnie określić, czy umowa pożyczki jest umową na czas określony czy też umową o kredyt odnawialny, ponieważ art. 13 dyrektywy 2008/48 zawiera specjalne regulacje dotyczące umów o kredyt odnawialny.
- 25 W przedmiocie pytania drugiego: Dyskusyjne jest, jak należy rozumieć art. 10 ust. 2 lit. d) dyrektywy 2008/48, zgodnie z którym w umowie o kredyt należy w sposób jasny i zwięzły określić warunki dokonywania wypłat kredytu. Sąd odsyłający uważa za problematyczne m.in. to, że w obu umowach kredytowych brakuje informacji, iż po dokonaniu płatności wygasa w takiej wysokości zobowiązanie względem sprzedawcy do zapłaty ceny oraz że kupujący po

zapłaceniu w całości ceny może żądać od sprzedawcy wydania zakupionego pojazdu. Sąd zwraca jednak uwagę, że w krajowym orzecznictwie i literaturze nie ma jednolitej odpowiedzi na pytanie, jak należy rozumieć art. 10 ust. 2 lit. d) dyrektywy 2008/48.

- 26 Z jednej strony w przypadku gdy kwota pożyczki jest wypłacana osobie trzeciej, wystarczające mogłoby być samo poinformowanie konsumenta, komu zostanie wypłacona kwota kredytu. Z drugiej strony brzmienie art. 10 ust. 2 lit. d) dyrektywy 2008/48 może być jednak interpretowane w ten sposób, że w przypadku umowy o kredyt wiązany zawartej w celu sfinansowania pojazdu konsument musi zostać poinformowany, jakie świadczenia uzyska w zamian za kwotę pożyczki, a mianowicie że zostanie zwolniony z obowiązku zapłaty ceny w wysokości kwoty wypłaconej sprzedawcy oraz że może on (pod warunkiem że cena zostanie zapłacona w całości) żądać od sprzedawcy wydania nabywanego towaru.
- 27 W przedmiocie pytania trzeciego: Dyskusyjne jest, jak należy rozumieć art. 10 ust. 2 lit. l) dyrektywy 2008/48, zgodnie z którym w umowie o kredyt należy określić w sposób jasny i zwięzły stopę oprocentowania mającą zastosowanie do opóźnionych płatności obowiązującą w chwili zawarcia umowy o kredyt oraz ustalenia dotyczące jej zmian.
- 28 Mogłoby wystarczyć włączenie do umowy treści ustawowej regulacji o odsetkach za opóźnienie w prawie krajowym (w tym przypadku § 288 ust. 1 zdanie drugie BGB). Sąd odsyłający wskazał, że Bundesgerichtshof w orzeczeniu z lutego 2020 r. uznał tę wykładnię dyrektywy 2008/48 za prawidłową i niepozostawiającą miejsca na uzasadnione wątpliwości.
- 29 Jednakże zdaniem sądu odsyłającego takie rozumienie art. 10 ust. 2 lit. l) dyrektywy 2008/48 nie jest jedynym możliwym. Zawarte w dyrektywie sformułowanie „obowiązującą w chwili zawarcia umowy o kredyt” oraz wymóg jasności i zwięzłości mogłyby przemawiać za tym, że aktualnie obowiązująca stopa oprocentowania dla odsetek za opóźnienie powinna zostać wskazana możliwie najdokładniej, to znaczy jako wartość bezwzględna, lub że przynajmniej aktualna wysokość obowiązującej stopy bazowej, o której mowa w § 247 BGB, powinna zostać wskazana jako wartość bezwzględna, ponieważ w takim wypadku konsument może ustalić aktualną stopę oprocentowania dla odsetek za opóźnienie poprzez proste działanie dodawania (+ 5 punktów procentowych). Ewentualnie mogłoby być również konieczne wyjaśnienie mechanizmu zmian stopy oprocentowania dla odsetek za opóźnienie, a mianowicie, że stopa oprocentowania dla odsetek za opóźnienie według prawa krajowego zgodnie z § 247 i § 288 ust. 1 BGB wynosi pięć punktów procentowych powyżej stopy bazowej podawanej do wiadomości przez Deutsche Bundesbank co pół roku.
- 30 Ponadto sąd odsyłający wskazuje, że okoliczność, iż w przeciwieństwie do rzeczywistej stopy oprocentowania zdefiniowanej w art. 3 lit. i) dyrektywy 2008/48 prawodawca nie zdefiniował oprocentowania dla odsetek za opóźnienie

w art. 3 tej dyrektywy, nie pozwala na wyciągnięcie wniosku co do decydującej kwestii, czy stopa oprocentowania dla odsetek za opóźnienie powinna zostać wyrażona jako wartość bezwzględna. Nawet bowiem przy braku definicji prawnej w dyrektywie jest całkowicie jasne, że także stopa oprocentowania dla odsetek za opóźnienie jest wyrażona jako roczna stopa oprocentowania. Istotną kwestią podlegającą interpretacji w tym kontekście jest jednak to, czy wystarczy odnieść się do stopy referencyjnej opublikowanej w innym miejscu, czy też konieczne jest podanie konsumentowi dokładnej obowiązującej w momencie zawierania umowy stopy oprocentowania w formie wartości procentowej.

- 31 W przedmiocie pytania czwartego lit a): Dyskusyjne jest, jak należy rozumieć art. 10 ust. 2 lit. r) dyrektywy 2008/48, zgodnie z którym informacje dotyczące prawa kredytodawcy do otrzymania rekompensaty oraz sposobu jej ustalania powinny być określone w sposób jasny i zwięzły.
- 32 Możliwa jest interpretacja, że w celu określenia metody obliczania należnej rekompensaty można odwołać się do zasad orzecznictwa i współczynników obliczania, które należy wziąć pod uwagę, bez wskazywania konkretnego sposobu obliczania. W orzeczeniu z lutego 2020 r. Bundesgerichtshof uznał, że taka interpretacja dyrektywy 2008/48 jest jedyną prawidłową, niepozostawiającą miejsca na uzasadnione wątpliwości. Sąd odsyłający uważa jednak, że nie jest to jedyna możliwa interpretacja i odsyła m.in. do motywu 39 dyrektywy.
- 33 W przypadku udzielenia odpowiedzi twierdzącej na pytanie czwarte lit. a) należy również udzielić odpowiedzi na pytanie czwarte lit. b), czy art. 10 ust. 2 lit. r) i art. 14 ust. 1 zdanie drugie dyrektywy 2008/48 stoją na przeszkodzie krajowemu uregulowaniu prawnemu, które w przypadku niepełnych informacji w rozumieniu art. 10 ust. 2 lit. r) tej dyrektywy przewiduje, że termin do odstąpienia od umowy rozpoczyna bieg mimo wszystko z chwilą jej zawarcia, a jedynie kredytodawcy nie przysługuje roszczenie o rekompensatę za przedterminową spłatę kredytu. To również jest sporne w krajowym orzecznictwie i literaturze. Zgodnie z jednym z poglądów niewystarczająca informacja o obliczeniu rekompensaty za przedterminową spłatę wywołuje jedynie ten skutek, że nie przysługuje roszczenie o rekompensatę za przedterminową spłatę. Według przeciwnego stanowiska jest to niezgodne z art. 10 ust. 2 lit. r) dyrektywy 2008/48. Sąd odsyłający skłania się również do tego ostatniego stanowiska, odwołując się do motywu 39 dyrektywy 2008/48.
- 34 W przedmiocie pytania piątego: Dyskusyjne jest, jak należy rozumieć art. 10 ust. 2 lit. s) dyrektywy 2008/48, zgodnie z którym procedura mająca zastosowanie przy korzystaniu z prawa do rozwiązania umowy o kredyt powinna być określona w sposób jasny i zwięzły. Przepis ten mógłby być interpretowany w ten sposób, że wprawdzie prawodawca chciał świadomie zezwolić na nadal uregulowane w przepisach krajowych prawa do wypowiedzenia umowy, ale że konsument musi zostać poinformowany jedynie o tych prawach do wypowiedzenia umowy, które są uregulowane w samej dyrektywie. W szczególności za taką interpretacją mógłby przemawiać cel polegający na ułatwieniu swobodnego przepływu ofert

kredytowych na optymalnych warunkach dla tych, którzy oferują kredyty, wskazany w motywie 8 dyrektywy 2008/48. Bundesgerichtshof uważa tę interpretację za oczywistą.

- 35 Z drugiej strony z celu zapewnienia wystarczającego poziomu ochrony konsumentów, który także podkreślono w motywie 8 dyrektywy 2008/48, można wnioskować, że konieczne jest również dostarczenie informacji na temat praw do wypowiedzenia umowy uregulowanych w przepisach krajowych oraz wymogów formalnych mających do nich zastosowanie. Zdaniem sądu odsyłającego przemawiają za tym motywy 24 i 31 tej dyrektywy.
- 36 W przedmiocie pytania szóstego: Dyskusyjne jest, jak należy rozumieć art. 10 ust. 2 lit. t) dyrektywy 2008/48, zgodnie z którym w umowie o kredyt należy określić w sposób jasny i zwięzły, czy konsument może skorzystać z pozasądowego mechanizmu reklamacyjnego i odwoławczego, a jeżeli tak, to jakie są sposoby dostępu do niego.
- 37 Wystarczające mogłoby być odwołanie się – w odniesieniu do warunków dostępu dla skargi klienta – do regulaminu postępowania w Internecie. Bundesgerichtshof uznał to za wystarczające we wspomnianym wyżej orzeczeniu z lutego 2020 r. W szczególności ze względu na wymagane przez dyrektywę jasność i zwięzłość mogłoby być konieczne, by formalne warunki dostępu do postępowania pojednawczego zostały w całości opisane w samej umowie kredytowej, tak by konsument mógł jasno i bez większego nakładu pracy określić, jak może on wszcząć takie postępowanie w dopuszczalnej formie. W szczególności odesłanie do wielostronicowego regulaminu postępowania w Internecie nie stanowi wystarczająco jasnego i zwięzłego określenia warunków dostępu, gdyż konsument musi wtedy najpierw odnaleźć i przeanalizować obecnie obowiązującą wersję regulaminu postępowania, aby znaleźć te przepisy regulaminu, w których są uregulowane formalne warunki dostępu w odniesieniu do skargi klienta.
- 38 Wątpliwości może budzić również odesłanie do regulaminu postępowania, który będzie miał zastosowanie dopiero w przyszłości w momencie złożenia danej skargi klienta, którego treść z oczywistych względów nie jest znana w momencie zawierania umowy.
- 39 W odniesieniu do pytań siódmego i ósmego odsyła się do odpowiadających im identycznych rozważań dotyczących jednakowo brzmiących pytań czwartego i piątego w streszczeniu wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym C-155/20.
- 40 Wreszcie sąd odsyłający wskazuje, że sąd pierwszej instancji w składzie jednego sędziego jest również uprawniony do zwrócenia się do Trybunału z pytaniami prejudycjalnymi. Nic innego nie wynika również z tego, że Bundesgerichtshof postanowieniem z dnia 11 lutego 2020 r. w odniesieniu do niniejszych pytań trzeciego, czwartego lit. a) i piątego stwierdził, że prawidłowa wykładnia prawa Unii jest tak oczywista, że nie pozostawia miejsca na uzasadnione wątpliwości.

Bundesgerichtshof powołał się w tym względzie na istnienie „acte clair” w rozumieniu orzecznictwa Trybunału w sprawie CILFIT (wyrok z dnia 6 października 1982 r., CILFIT, C-283/81, EU:C:1982:335, pkt 16). Sąd, który nie rozstrzyga w ostatniej instancji, w wypadku uznania, że ocena prawna sądu wyższej instancji mogłaby doprowadzić do wydania orzeczenia naruszającego prawo Unii, musi mieć bowiem swobodę podejmowania decyzji w kwestii skierowania do Trybunału pytań, co do których ma wątpliwości.

- 41 Ponadto odsyła się również do częściowo identycznych pytań i podobieństw z wnioskami o wydanie orzeczeń w trybie prejudycjalnym C-33/20 i C-155/20 oraz proponuje się połączenie postępowań.

DOKUMENT ROBOCZY